תנועת אור
יחד ממשיכים להקים מדינה

מדריך

היערכות לחירום

יחד ממשיכים
לבנות מדינה

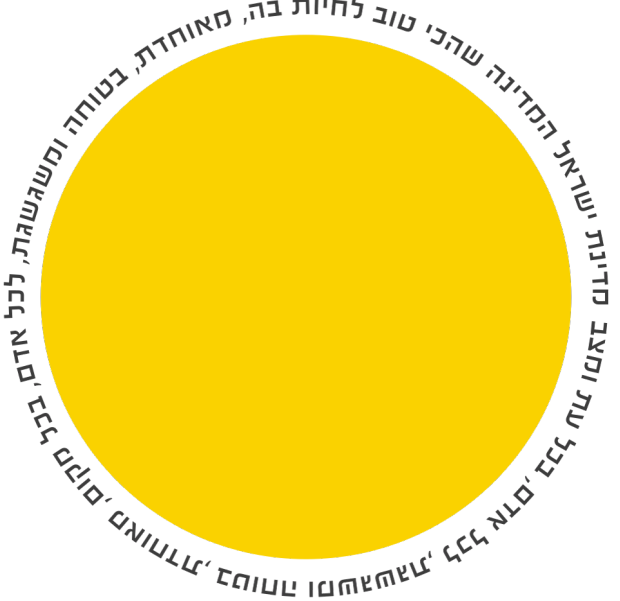
ברוכים הבאים לקהילות אור

אנו נמצאים בתקופה מאתגרת המציבה בפנינו שאלות מהותיות על החוסן האישי והלאומי שלנו, על הזהות והאחדות החברתית, על המנהיגות ועל איכות החיים של כולנו. במציאות זו, קהילות אור מציעה מודל של התחדשות חברתית המבוסס על עוצמתן של קהילות מקומיות.

אנו מאמינים שקהילות הן המפתח ליצירת חברה טובה יותר. כשאנשים מתחברים, חולקים חזון משותף ולוקחים אחריות על המרחב שלהם - נוצרת עוצמה אדירה של שינוי חברתי. קהילה חזקה היא הרבה יותר מאשר קבוצת אנשים החיים באותו מרחב גיאוגרפי - היא מארג חי של קשרים, תמיכה הדדית ועשייה משותפת.

החזון: יוצרים עתיד טוב יותר

מדינת ישראל, מדינה של חוסן ושגשוג, הבנויה מרשת קהילות המבוססות על ערכי אחווה, ערבות הדדית, יוזמה ותקווה. חברה אזרחית מלוכדת ופעילה המגשרת על פערים ומייצרת אמון דרך עשייה משותפת ומנהיגות הצומחת מהשטח ומהווה דוגמא לחיים משותפים המשפרים את איכות חיי התושבים.

הערכים המובילים אותנו בחירום

ערבות הדדית

מעבר מפרט לקהילה

עצמאות תפקודית

אחריות לתושבים ע"י התושבים

אחריות, יוזמה והשפעה

הפנמת האחריות והיכולת האישית לשינוי

חוסן קהילתי

יצירת ודאות ובטחון

מטרת המדריך

להקנות לתושבים, לרכזים, לפעילים ולמחברי קהילה כלי עבודה מעשי, סדור ומדיד לבניית חוסן ומוכנות שכונתית עצמאית לחירום – מתוך תפיסת "מלמטה-למעלה" ולהכין את הקהילה כקו הגנה ראשון ומהיר ברגעי משבר; להפוך חרדה וחוסר אונים לתפקוד, מסוגלות וערבות הדדית בשגרה ובחירום.

מרכיבי ההיערכות לחירום בשכונה

מיפוי שכונתי וניהול משאבים: הכרת נקודות התורפה, דרכי המילוט, ובעיקר מיפוי המשאבים האנושיים בשכונה (רופאים, חובשים, אנשי ביטחון, בעלי נשק ואנשים שיכולים לסייע).

הקמת צוותי חירום שכונתיים ומחזורי תרגול: חלוקת תפקידים ברורה (כמו ביישובים ובשכונות שהתארגנו בהצלחה כמו שדרות או מודלים קהילתיים בעולם) ותרגול שוטף של תרחישי חירום לפחות פעמיים בשנה.

תשתיות ואמצעי חירום עצמאיים: הקמת מחסני חירום שכונתיים המכילים ציוד רפואי (כמו דפיברילטורים וערכות עזרה ראשונה), אמצעי תקשורת, מים, מזון ואנרגיה המאפשרים לקהילה עצמאות תפקודית גם אם הבית או השכונה מנותקים מהרשתות הכלליות.

קהילתיות בשגרה: קהילה שמחוברת בשגרה – שמכירה את השכנים, מקיימת פעילויות, דואגת לקשישים ולאוכלוסיות פגיעות, ומפתחת ערבות הדדית ואמון – היא קהילה שתושביה יתפקדו בצורה הטובה ביותר בזמן חירום.

שלב 1: התפיסה והיסודות

המציאות והאירועים הקשים (כמו מלחמות, משברים ואירועי 7 באוקטובר) הוכיחו כי ברגע האמת המערכות הריכוזיות והממלכתיות (המדינה, הרשויות וכוחות החירום) מגיעות באיחור, מנוהלות בחוסר תיאורתי ואינן ערוכות לתת מענה מידי לכל צורכי התושבים. לכן, הגישה של קהילות אור למענה למצב חירום מבוססת על ההבנה שאין לחכות שמישהו יציל אותנו, אלא שהקהילה חייבת לדעת להגן, להציל ולנהל את עצמה.

עיקרי תפיסת החירום של קהילות אור:

הקהילה כקו ההגנה הראשון והמהיר ביותר: ברגעים הראשונים של אירוע חירום (ביטחוני, רפואי או אסון טבע), השכנים והקהילה המקומית הם האנשים היחידים שנמצאים במקום ויכולים להושיט יד, להציל חיים ולספק מענה ראשוני לפני שכל כוח חירום חיצוני מגיע.

מוכנות מונעת חרדה: "מוכנות היא התרופה לחרדה". כאשר קהילה מתארגנת מראש, בונה תוכניות עבודה, ממפה את השכונה ויודעת בדיוק מה כל אחד עושה – תחושת חוסר האונים הופכת לשליטה וביטחון, ושיעורי הפוסט-טראומה והחרדה יורדים דרמטית.

מה שעובד בשגרה יעבוד בחירום: אם נשקיע בבניית הקהילה שלנו בשגרה, נכיר זה את זה, נטפח שגרות ויוזמות של חיברות, ערבות הדדית, חיבה ודאגה ולחלשים ולבודדים – נתפקד כקהילה מחוברת וחסונה בזמן משבר.

שלב 2- הקמת תשתיות החירום בשכונה

הקמת וועדת ביטחון וחירום שכונתית:

הוועדה תעסוק ותתכלל את נושא הביטחון והחירום בשכונה. תמפה צרכים וחוזקות, נקודות תורפה, תכתוב תוכנית פעולה מול תרחישים, ותפעל לגיוס משאבים להכנת התשתיות לביטחון השכונה.

הקמת צוות חירום שכונתי:

מינוי מפקד צוות וחלוקת תפקידים ברורה: רפואה, לוגיסטיקה, קשר, ואחריות על אוכלוסיות פגיעות.

גיבוש תוכנית חירום שכונתית:

כתיבת תוכנית פעולה מול תרחישים שונים (רעידת אדמה, הפסקת חשמל ממושכת, אירוע ביטחוני), תוך תיאום מלא עם הרשות המקומית ופיקוד העורף.

הקמת מחסן חירום שכונתי:

הצטיידות בציוד תקני (מים, מזון, ערכות עזרה ראשונה, תאורת חירום וציוד חילוץ) המותאם למתן מענה למשקי הבית בשכונה למשך 72 שעות לפחות. חשוב שהמחסן או ארון הציוד יהיו בנקודת כינוס - ידועה, מוסכמת ומפורסמת לכל. מטרת נקודת הכינוס להוות מקום מפגש בעת מצב חירום שמנתק את השכונה מתשתיות תקשורת. בנקודה זו תוכלו להקים חמ"ל שכונתי בעת הצורך- אליו יגיעו מתנדבים וממנו תוציאו משימות, ותמונת מצב לשכונה.

מוכנות משקי הבית (החוסן המשפחתי)

מתוך תפיסת ה"מלמטה-למעלה" בחזון "קהילת אור", ברגעי משבר (כמו אירוע ביטחוני, הפסקת חשמל ממושכת או אסון טבע) המערכות הריכוזיות והממלכתיות אינן יכולות להגיע מיד לכל בית. על כן, מוכנות משק הבית ב-72 השעות הראשונות היא הנדבך הקונקרטי והבסיסי ביותר של חוסן הקהילה. מוכנות זו נבנית על גבי חמישה מרכיבי ליבה מעשיים שעליהם כל משפחה נדרשת להקפיד:

1. מרחב מוגן או מקלט נגיש ומוכן לשימוש מיידי.
2. מאגר חירום משפחתי הכולל אספקת מים ומזון לשלושה ימים לפחות.
3. תוכנית משפחתית לחירום המגדירה בבירור מה עושים ואיפה נפגשים בכל תרחיש.
4. הכרת נקודת הכינוס השכונתית כפי שהוגדרה על ידי הקהילה.
5. זמינות מספרי הקשר של צוות החירום השכונתי והשכנים המלווים.

התפיסה הקהילתית מורה כי "היערכות ומוכנות הן התרופה לחרדה" – ככל שהמשפחה ערוכה יותר מבחינה פיזית ותודעתית, כך תחושת חוסר האונים מתחלפת בשליטה, בחוסן אישי ובנכונות לערבות הדדית בשכונה.

מיפוי סיכונים ואוכלוסיות פגיעות

מיפוי פיזי של בנייני השכונה ומיפוי רגיש (בהסכמה) של קשישים, בעלי מוגבלויות ואנשים שזקוקים לסיוע מיוחד, והצמדת "אחראי בניין" או שכן מלווה לכל אדם פגיע.

רשת התרעה ותקשורת חלופית

הקמת קבוצות קשר בניינים וברמת השכונה, והצטיידות באמצעי תקשורת שאינם תלויים ברשת החשמל והאינטרנט הרגילות (כגון מכשירי קשר או פתרונות ניידים).

מיפוי ההון האנושי בשכונה

איתור רופאים, חובשים, אנשי ביטחון, בעלי מקצועות טיפוליים ומתנדבים הוא תשתית קריטית לבניית חוסן ולניהול עצמאי בחירום ובשגרה. המיפוי מאפשר לדעת בדיוק איזה ידע וכוחות עומדים לרשות הקהילה, ולהבטיח שברגע המשבר השכונה לא תמתין לגורמים חיצוניים אלא תדע להגן, לטפל ולהציל חיים בכוחות עצמה מתוך ערבות הדדית אמיתית.

(להרחבה - לחצו כאן מדריך רכזי בניין בחירום)

שלב 3 - שגרת תפעול

תשתיות לבדן אינן מספיקות; הקהילה חייבת בפעילות שוטפת כדי לוודא שהמערכת תעבוד בזמן אמת.

תרגילי חירום תקופתי

קיום לפחות שני תרגילי חירום בשנה בשיתוף התושבים, כולל תחקיר והפקת לקחים לשיפור זמני התגובה.

הכשרות מקצועיות לתושבים:

קיום הדרכות מעשיות בעזרה ראשונה, החייאה, כיבוי אש ראשוני וחילוץ קל לכלל התושבים.

שמירת קשר רציף עם אוכלוסיות פגיעות:

ביצוע שיחות קשר וביקורים תקופתיים אצל שכנים בודדים וקשישים כדי לעדכן את הנתונים ולוודא שלומם.

תיאום מבצעי שוטף:

קיום מפגשי תיאום רבעוניים עם גורמי הביטחון של העירייה, המשטרה ופיקוד העורף.

שלב 4: מדידת תוצאות והשפעה (איך נדע שהצלחנו?)

חשיבות המדידה

במצבי חירום, תחושת מוכנות על הנייר אינה מספיקה. המדידה היא הכלי היחיד שמפריד בין אשליה של מוכנות לבין יכולת מתפקדת ומצילת חיים בזמן אמת.

אנחנו מודדים כדי לקבל תמונת מצב אובייקטיבית וברורה:

מוכנות משקי הבית

אחוז משקי הבית שעומדים בלפחות 4 מתוך 5 קריטריונים: מרחב מוגן מוכן, מים ומזון ל-72 שעות, תוכנית משפחתית, ידיעת נקודת הכינוס, והכרת מספר הקשר של צוות החירום.

זמן תגובה שכונתי

מדידת הדקות שחלפו מההתרעה ועד להתייצבות הצוות בשטח ואיתור האנשים הפגיעים (יעד: פחות מ-60 דקות).

תחושת מסוגלות וביטחון

אחוז התושבים המדווחים בסקר השנתי שהם "יודעים מה לעשות בחירום" ושמרגישים בטוחים בשכונה.

השפעה ארוכת טווח

מעקב רב-שנתי אחר נתוני הפשיעה והאלימות, מספר הנפגעים שטופלו בידי הצוות המקומי עוד בטרם הגעת כוחות ההצלה, ומהירות החזרה לשגרה לאחר משבר.

לסיכום

מדריך זה מציע מפת דרכים מעשית, סדורה ומדידה לבניית מוכנות שכונתית עצמאית מאפס לחירום, מתוך תפיסת "מלמטה-למעלה" והערבות ההדדית של "קהילת אור".

המדריך מחבר בין שלושה עוגני ליבה:

1. התפיסה והיסודות: הבנת הקהילה כקו ההגנה הראשון והמהיר ביותר ברגע אמת, והבנה כי מוכנות וארגון מראש הם התרופה האפקטיבית ביותר לחרדה ולחוסר אונים.
2. התשתיות והשגרה: הקמת וועדת חירום וביטחון, צוות חירום שכונתי, גיבוש תוכנית תפעולית, מיפוי סיכונים ואוכלוסיות פגיעות, איתור הון אנושי (רופאים, חובשים ואנשי כוחות הביטחון), והצטיידות במחסן חירום ל-72 שעות. לצידם – שגרה רציפה של תרגילים, הכשרות ומדידת תוצאות תקופתית דרך סקר התושבים.
3. השיח והשותפות האנושית: הנגשת הסקר והיוזמות לכל תושב ותושבת בגובה העיניים, תוך הקשבה, כבוד לפניותם, ויצירת שותפות מלאה שבה הקול של התושב הוא המדד האמיתי להצלחה.

כשקהילה לומדת להתארגן, למפות את כוחותיה ולהקשיב לחבריה בשגרה – היא מבטיחה חוסן, תפקוד וערבות הדדית מצילת חיים בעת חירום.

לקבלת מידע נוסף ועדכונים שוטפים:

אור לקהילה- לחוסן במצב חירום

אתר תנועת אור

קהילתי- פלטפורמה הלאומית ליזמות שכונתית

בקרוב- הרשמו לניוזלטר שלנו וקבלו עדכונים מכל מה שחם וקורה בעולם הקהילות

בנוסף: צוות קהילות אור בשבילכם בכל שאלה, התלבטות או רעיון

וזכרו - קהילה חזקה היא המפתח לאיכות חיים טובה יותר.
יצירת קהילה בתוך הבניין מעניקה רשת תמיכה, תחושת שייכות ומייצרת חוסן משותף,תנאי לחיים חברתיים וקהילתיים בריאים ועשירים

תנועת אור
יחד ממשיכים להקים מדינה